

Dünya soydaşlarımızın qayıdış hüququnu dəstəkləyir

*Beynəlxalq hüquq bu
məsələyə milli, dini, etnik
yanaşmaları rədd edir*

Ermənistan Qərbi azərbaycanlıların beynəlxalq gündəmə çıxarılmış təməl hüquqlarının bərpası üçün konkret addımlar atmağa məhkumdur. İrəvan hələlik bu problemin mövcudluğunu etiraf etməyə tələsməsə də, gec-tez danışıqlar masasına oturmağa olacaq.

Bəli, Azərbaycanlıların Qərbi Azərbaycana qayıtması problemi tədricən global humanitar gündəmə daxil olmaqdadır. Otuz ildir işğalçını müdafiə edən, yüz minlərlə soydaşımızın qaçqın və məcburi köçkünlük aqibəti ilə bağlı ağızlarına su alıb susan Ermənistanın himayədarları indi könülsüz, dişini bir-birinə sıxaraq münaqişənin bu səhifəsini də vərəqləməyə məcburdurlar. Həmin səhifə azərbaycanlıların Qərbi Azərbaycandakı öz doğma yurdlarına qayıtmaq hüququndan bəhs edir.

Bu baxımdan, problemin beynəlxalq səviyyədə işıqlandırılmasında danılmaz xidməti olan diplomatiyamızın, eləcə də bu istiqamətdə səmərəli və operativ şəkildə çalışan Qərbi Azərbaycan İcmasının əməyini yüksək qiymətləndirmək lazımdır.

“Qərbi Azərbaycan İcması dəfələrlə Ermənistan hökumətini dialoqa çağırırsa da, qarşı tərəf bundan imtina edib. Ermənistan icma ilə danışıqlara başlamalı və Qərbi azərbaycanlıların fundamental hüquqlarının bərpası üçün əməli addımlar atmalıdır”. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Bakıda keçirilən “Qayıdış hüququ: Ermənistandan zorla çıxarılmış azərbaycanlılar üçün ədalətin təmin edilməsi” II beynəlxalq konfransının iştirakçılara müraciətində məhz Qayıdış Konsepsiyasının həyata keçiriləcəyini xüsusi vurğulaması təsadüfi deyildi. Göründüyü kimi, Azərbaycan lideri nəinki problemin mövcudluğu barədə məlumat verir, həm də Ermənistana onun həlli yollarını təklif edir – İrəvan Qərbi Azərbaycan İcması ilə dialoqa başlamalıdır ki, başını quma basmasın, problemi humanitar normalara uyğun həll etsin. Bu prinsipin önəmini qeyd edən dövlətimizin başçısı Ermənistanı da bu kontekstdə beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığa çağırıb. Ermənistan dağıntı və saxtakarlıqla bağlı vəziyyəti izləmək üçün UNESCO-nun faktaraşdırıcı missiyasının səfərinə icazə verməli, xalqımıza məxsus tarixi-mədəni irsin qorunması sahəsində bu qurumla əməkdaşlıq etməlidir.

(ardı 5-ci səhifədə)

Dünya soydaşlarımızın qayıdış hüququnu dəstəkləyir

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Bu çağırış təkcə Ermənistan deyil, fransız emissarlarının idarə etdiyi, onların "xidmətləri" sayəsində türkofobiya və islamofobiya silahına çevrilmiş UNESCO-nun özünə ünvanlanıb. Son otuz ildə erməni işğalçıları tərəfindən Azərbaycanın tarix və mədəniyyət abidələrinin dağıdılması ilə bağlı UNESCO-nun necə susduğunu xatırlatmağımız kifayətdir. Qərbi Azərbaycan İcması üzvlərinin öz doğma torpaqlarına qayıtmaq hüquqlarını təmin etmək üçün beynəlxalq hüquq normalarına uyğun olaraq dünya ictimaiyyətinin sülh təşəbbüsünü dəstəkləməsi son dərəcə vacibdir.

Bu məqamda oxuculara maraqlı xatırlatma: Beynəlxalq ictimaiyyət artıq Qərbi azərbaycanlıların probleminə diqqət yetirməyə başlayıb. Bu faktı BMT-də İrqi Ayrım-seçkililiyin Aradan Qaldırılması üzrə Komitənin 114-cü sessiyası çərçivəsində bu yaxınlarda baş vermiş insident də təsdiqlənib. Ermənistanın dövrü hesabatını diqqətə çatdıran məruzəçi Yonq Siq Yuen bu ölkədə irqçi təşkilatları və həmin təşkilatlarda işləyən cinayət hesab edən qanunvericiliyin olmamasından narahatlığını bildirib. O, son vaxtlar Ermənistanda etnik nifrət zəminində baş verən cinayətlərdən danışib. Komitənin üzvü Çunq Çinsunq isə rəsmi İrəvanın hesabatında Azərbaycanla bağlı şübhəli iddiaların yer almasından çəşdiğini deyib. Bu da feyk-informasiyaya söykənən hay saxtakarlığının BMT-nin komitəsi səviyyəsində ifşası.

*

Konfransda çıxış edən Milli Məclisin deputatı, Qərbi Azərbaycan İcması İdarə Heyətinin sədri, Qərbi Azərbaycana Qayıdış üzrə Təşəbbüs Qrupunun rəhbəri Əziz Ələkbərlin son vaxtlar bir sıra xarici ölkələrin parlamentlərində və digər formatlarda Qarabağdan könüllü köçüb getmiş ermənilərin qayıdışı məsələsindən ölkəmizə qarşı təzyiqlə vasitəsi kimi istifadə etməyə çalışıldığını nəzərə çatdırdı. Onun fikrincə, Qərbi Azərbaycana qayıdışa dair fəaliyyət özlüyündə haqq-ədalət məsələsi olmaqla yanaşı, haqların bu cür qeyri-sağlam cəhdlərinin qarşısını almaq üçün də əhəmiyyət kəsb edir.

Dünya artıq gözlərini və qulaqlarını reallığın üzünə bağlamamalıdır. Konfransda

iştirak edən xarici qonaqların vurğuladığı əsas tezislərdən biri bu idi. "BMT, Avropa Şurası və digər beynəlxalq təsisatlar Qərbi azərbaycanlıların səsinə dünyaya eşitdirməlidirlər". Bunu Türkiyə Böyük Millət Məclisinin (TBMM) Türkiyə-Azərbaycan Parlamentlərarası Dostluq Qrupunun rəhbəri Şamil Ayrım Qərbi Azərbaycan İcmasının təşkil etdiyi beynəlxalq konfrans çərçivəsində "Ədalət, insan təhlükəsizliyi və əmlakın geri qaytarılması" mövzusunda keçirilən panel sessiyada deyib.

Çıxışında bu məsələyə toxunan Türkiyənin NATO Parlament Assambleyasında nümayəndə heyətinin rəhbəri, sabiq xarici işlər naziri, deputat Mövlud Çavuşoğlu qayıdışın torpaq deyil, insan haqları məsələsi olduğunu bildirdi: "Ermənistanın ərazi bütövlüyünə tam hörmətlə yanaşılsa da, rəsmi İrəvan səmimi müraciətlərə hələ də cavab vermir. Ermənistanın Qarabağı işğal etməsi böyük ağrılara səbəb olub. Bir milyondan çox azərbaycanlı yurd-yuvasından məcburi çıxarılıb, onların doğma torpaqlarına qayıtması təmin olunmalıdır".

*

Mövzu ilə bağlı qəzetimizə açıqlama verən **politoloq Yeganə Hacıyeva** bu məsələnin aktuallığını şərtləndirən amillərdən danışdı: "Təxminən ilyarımdır ki, biz separatçıların təhriki ilə Qarabağı tərki etmiş ermənilərin geri dönüşü ilə bağlı İrəvanın müxtəlif təşəbbüslərini müşahidə edirik. Bu zaman onlar fundamental insan

hüquqlarının qorunması, yaşamaq haqqının tanınması kimi mülahizələrdən çıxış edirlər. Guya, Qarabağ erməniləri doğulduğu və yaşadığı "dədə-baba" torpaqlarına qayıtmalıdır. Bəli, hər bir insanın anadan olduğu və ata-babasının dəfn olunduğu yerə qayıtmaq hüququ var. Azərbaycan bu məsələdə beynəlxalq hüququn müəyyən etdiyi insan haqları prinsiplərini dəstəkləyir. Digər bir məqam ondan ibarətdir ki, Ermənistan hakimiyyəti, xaricdəki erməni diasporu etnik ermənilərin Qarabağa qayıdışını tələb edən bəyanatlar yayanda, məsələni əllərində siyasi bayraqa çevirəndə heç Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunmuş soydaşlarımızın hüquqlarını yada salmırlar. Yəni, onlar bütün bu "təşəbbüsləri" birtərəfli qaydada aparırlar. Amma beynəlxalq hüquq bu təməl haqlara milli, dini, etnik yanaşmanı tanımır. Açıq demək lazımdır ki, ermənilər məhz xristian olduqlarına görə onların geri qayıdışını dəstəkləyən qüvvələr soydaşlarımızın hazırda Ermənistan adlanan Qərbi

Azərbaycana qayıdış haqqını görməzdən gəlirlər. Bu isə məhz milli, dini mənsubiyyətə söykənən yanlış və qərəzli yanaşmadır".

Y.Hacıyeva hesab edir ki, istər beynəlxalq hüquq, istərsə də bəşəri prinsiplər nöqtəyi-nəzərindən məsələyə selektiv yanaşma qəbul edilmədiyi üçün beynəlxalq mexanizmin tətbiqinin bir cınağı da haqq tapdanan soydaşlarımızla bağlı olmalıdır: "Yəni, bu proses paralel şəkildə getməlidir. Bu zaman beynəlxalq hüququn və ədalətin təmin edilməsi, ümumilikdə, regional təhlükəsizlik üçün də sağlam zəmin formalaşdırır. Məlum konfransa müraciətində Azərbaycan Prezidenti Ermənistanı məsələyə məhz bu cür sağlam mövqedən yanaşmağa çağırırdı. Bəli, Qərbi azərbaycanlıların haqqının təmin edilməsinə beynəlxalq ictimaiyyət də öz töhfəsini verməlidir".

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tədbir iştirakçılarına müraciətində xalqımızın zaman-zaman məruz qaldığı deportasiyalar barədə həqiqətləri dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdıran konfransın yaxın gələcəkdə qayıdış hüququ və dünyada köçkünlük problemi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılacaq önəmli beynəlxalq dialoq platformasına çevriləcəyinə əminliyini ifadə edib.

Bakı bu məsələdə də İrəvanı dialoqa dəvət edir. Amma təəssüf ki, Ermənistan cəmiyyətində xalqımıza qarşı dərin kök salmış sovinizm, nifrət hissi, mifik "böyük Ermənistan" xülyası, Ermənistan konstitusiyasında Azərbaycana qarşı ərazi iddiasının hələ də qalması, bu ölkənin sürətlə

silahlanması iki ölkə arasında arzu edilən sülhün əldə olunmasını əngəlləyir.

*

Dünən öz işini başa çatdıran "Qayıdış hüququ: Ermənistandan zorla çıxarılmış azərbaycanlılar üçün ədalətin təmin edilməsi" mövzusunda II Beynəlxalq Konfransın yekun sənədi qəbul edilib. Sənəddə deyilir ki, aralarında parlament üzvləri, ictimai-siyasi xadimlər, vətəndaş cəmiyyəti fəalları və elm xadimləri olmaqla 51 ölkədən 200-dən artıq iştirakçı Ermənistandan məcburən çıxarılmış azərbaycanlıların qayıdış məsələsini və qlobal miqyasda məcburi köçkünlük problemini müzakirə etdilər. İştirakçılar vurğuladılar ki, qayıdış hüququ beynəlxalq hüquqda möhkəm şəkildə təsbit olunmuş və təməl insan hüququ kimi tanınır. Onlar qayıdış hüququnun əsasları arasında Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsi, Mülki və Siyasi Hüquqlar üzrə Beynəlxalq Pakt, Pinheiro Prinsipləri və beynəlxalq adət hüququnu qeyd etdilər.

Konfrans iştirakçıları qayıdış hüququnu regional sülh və ədalətin əsas prinsipi kimi qəbul etməkdə qərarlı olduqlarını təsdiqlədilər. Onlar Qərbi azərbaycanlıların sülh, təhlükəsizlik və ləyaqətlə geri dönüşünün yalnız siyasət prioriteti deyil, həm də insan hüquqları və ləyaqətin təmin edilməsinə kollektiv qətiyyətin sınağı olduğunu vurğuladılar. Çıxışçılar Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin beynəlxalq hüququn aliliyinin təmin olunması, qaçqın və məcburi köçkünlərin hüquqlarının müdafiəsi, azad olunmuş ərazilərin bərpasında liderliyini və ədalət və barışıq istiqamətindəki səylərini yüksək qiymətləndirdilər. Onlar, həmçinin Qərbi Azərbaycan İcmasının insan hüquqları və beynəlxalq hüquq çərçivəsində sülh yolu ilə təhlükəsiz və ləyaqətli qayıdış səylərinə dəstək ifadə etdilər.

Yekun sənəd bu sözlərlə bitir: "Bu xülasə konfrans zamanı qaldırılmış əsas məqamları əks etdirir və Ermənistandan məcburi köçürülmüş azərbaycanlılar üçün ədalətin, eləcə də bölgədə sülh, təhlükəsizlik və barışıqın təşviq edilməsinə xidmət edir".